

Okruhy ke státním závěrečným zkouškám – magisterské studium	
Vysoká škola	Technická univerzita v Liberci
Součást vysoké školy	Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická
Název studijního programu	Speciální pedagogika (navazující magisterský program)
Specializace	Psychopedie, etopedie
Speciální pedagogika	
1. Komparativní speciální pedagogika. Modely školských systémů. Kulturní podmíněnost v pojetí postižení. Srovnání konceptů speciální pedagogiky v různých zemích. Komprehenzivní speciální pedagogika. Komplexní služby pro osoby se zdravotním postižením v České republice a v zahraničí. 2. Specifika edukace z hlediska jednotlivých pedií. Specifika realizace inkluzivního vzdělávání z hlediska jednotlivých pedií. Legislativní rámec, možnosti a omezení speciálně pedagogické inkluze. Příprava pedagogů na inkluzivní vzdělávání. 3. Poradenské služby. Poradenství v oblasti vzdělávání, zaměstnávání a sociální oblasti. Problematika sociálního zabezpečení, sociální dávky. Politika zaměstnanosti v České republice, aktuální legislativa týkající se zaměstnavatelů, uchazečů o práci a osob znevýhodněných na trhu práce. 4. Nadaní žáci - legislativa týkající se edukace nadaných žáků, metody práce s nadanými žáky. Projevy chování a učení nadaných dětí s ohledem na jejich věk, jejich identifikace ve školním kolektivu. Spolupráce školy a rodiny v péči o nadané dítě. Informační technologie využívané v procesu vzdělávání žáků nadaných. 5. Specifické poruchy učení (SPU) – definice, symptomatologie a etiologie. Problematika komunikace u jedinců s SPU. Model verbální komunikace a funkce jazyka. SPU v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Individuální vzdělávací plán jako prostředek individualizace výuky s ohledem na hloubku postižení jedince s SPU. Hodnocení a klasifikace. Otázka slovního hodnocení. Specifika výuky cizích jazyků. Přijímací zkoušky, maturitní zkouška u studentů s SPU. 6. Reedukace a kompenzace specifických poruch učení s hlavním důrazem na dyslexii. Kooperativní metody učitel - žák - vrstevnická skupina se zaměřením na porozumění čteného textu (faktory determinující porozumění, posuzování úrovně, postup při nácviu porozumění, interaktivní výuka podporující zlepšení porozumění, vysuzování, metoda QAR - práce s naučnými texty). 7. Specifické poruchy chování (SPCH) – vymezení pojmů dle mezinárodních klasifikačních systémů (DSM-IV, MKN-10), etiologie, symptomatologie. Diagnostika SPCH s dopadem do pedagogické praxe. Sekundární následky SPCH. Psychosociální aspekty SPCH – kontext rodiny. 8. Vymezení etopedie jako speciálně pedagogického oboru. Problematika motivace ve vztahu k poruchám chování. Psychologické aspekty vývoje osobnosti jedince s poruchou chování a emocí. Problematika hodnot a hodnotové orientace. 9. Klasifikace a typologie poruch chování. Komplexní charakteristika vybraných poruch chování včetně prevence. Šikana a způsoby jejího řešení. Kyberšikana a možnosti její minimalizace. Závislostní chování a možnosti jeho ovlivňování. 10. Systém péče o jedince s poruchami chování. Pedagogicko-psychologické poradny. Střediska výchovné péče. Oddělení sociálně právní ochrany. Screeningové metody u prevence poruch chování. Profesionální pěstounská péče. 11. Vymezení logopedie jako speciálně pedagogického oboru. Narušená komunikační schopnost. Fonologická realizace prvků řeči. Ontogeneze lidské řeči. Patologie vývoje řeči. Řízení fyziologického vývoje řeči. Odchylky ve vývoji a jejich možná příčina. 12. Poruchy komunikačních schopností (dyslálie, koktavost, breptavost). Speciálně pedagogická péče o jedince s narušenou komunikační schopností. Pomůcky a technické prostředky pro osoby s narušenou komunikační schopností. Organizace logopedické péče v ČR.	

13. Specifika výchovy a vzdělávání jedinců s narušenou komunikační schopností z hlediska věku. Logopedická prevence. Základy logopedické prevence a její zásady. Preventivní programy.
14. Vymezení speciálně pedagogické disciplíny psychopedie. Bio-psycho-sociální přístup k jedinci s mentálním postižením. Klasifikace mentálního postižení. Edukace dětí a žáků s mentálním postižením.
15. Přístup k žákům s mentálním postižením v procesu inkluze. Aktuální školská legislativa v souvislostech se vzděláváním žáků s mentálním postižením. Rámcové vzdělávací programy. Podpůrná opatření realizovaná u dospělých jedinců s mentálním postižením. Celoživotní vzdělávání jedinců s mentálním postižením.
16. Sociální péče o jedince s mentálním postižením (chráněné bydlení, osobní asistence, stacionáře, respitní péče). Společenské organizace a občanská sdružení. Poradenské služby. Sociálně právní pomoc těžce zdravotně postiženým osobám v rámci speciálně pedagogického poradenství. Možnosti uplatnění jedinců s mentálním postižením na trhu práce (podporované zaměstnávání, chráněné dílny).
17. Alternativní a augmentativní komunikace pro jedince s těžkým mentálním postižením (sociální čtení, Globální metoda, nonverbální komunikační prostředky – BLISS systém, Makaton). Legislativa vztahující se k problematice sociální péče o jedince s mentálním postižením. Standardy kvality sociálních služeb.
18. Somatopedie jako speciálně pedagogický obor. Přehled tělesných postižení a chronických onemocnění. Nové trendy ve vzdělávání žáků se somatickým postižením. Zvláštnosti ve vývoji dítěte s tělesným postižením. Speciálně vzdělávací potřeby. Integrace dítěte, žáka, studenta s tělesným postižením do běžného školského systému
19. Diagnostika a edukace jedince s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním s ohledem na školní podmínky. Rámcové vzdělávací programy. IVP, hodnocení a klasifikace. Pedagogický asistent. Ucelená rehabilitace. Léčebné, sociální, pedagogické a pracovní prostředky rehabilitace. Kompenzační pomůcky. Osobní asistent.
20. Surdopedie jako speciálně pedagogický obor. Význam sluchu, fyziologie sluchového aparátu. Patologie sluchové funkce v oblasti periferní a centrální.
21. Symptomatologie sluchových vad (hluchota, ohluchlost, nedoslýchavost) z hlediska české a mezinárodní klasifikace a terminologie. Diagnostika sluchového postižení.
22. Možnosti speciálně pedagogické intervence a podpory rodiny. Raná péče pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením. Komplexní systém poradenství. Kompenzační pomůcky. Socializace osob se sluchovým postižením. Neslyšící jako kulturní a jazyková menšina.
23. Tyflopédie jako speciálně pedagogický obor. Fyziologie a patofyziologie zrakové percepce. Typy, druhy a stupně zrakového postižení a jejich etiologie a charakteristika. Speciálně pedagogická diagnostika zrakových funkcí. Možnosti reedukace a kompenzace zraku. Zraková hygiena. Zraková stimulace.
24. Specifika vývoje jedince se zrakovým postižením v jednotlivých vývojových etapách. Psychické zvláštnosti jedinců se zrakovým postižením. Možnosti edukace, integrace a inkluze.

Literatura

- BENDO VÁ, P., JEŘÁBEK, K., RŮŽIČKA, V. *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami*. 1. vyd. Olomouc : UP 2006. 104 s. ISBN 8024414368.
- BAZALOVÁ, B. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v zemích Evropské unie a v dalších vybraných zemích*. Brno : MU, 2006. ISBN 80-210-3971-X.
- BLAŽKOVÁ, R. , MATOUŠKOVÁ, K., VAŇUROVÁ, M., BLAŽEK, M. *Poruchy učení v matematice a možnosti jejich nápravy*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-89-3.
- ČADILOVÁ, V., ŽAMPACHOVÁ, Z. *Strukturované učení*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-475-5
- DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. aj. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. 1. vyd. Praha : Grada, 1995. ISBN 80-7169-192-5.
- EDELSBERGER, L. aj. *Defektologický slovník*. 3. vyd. Jinočany : H + H, 2000. ISBN 80-86022-76-5.

- ELLIOTT, J., PLACE, M. *Dítě v nesnázích*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Grada, 2002. ISBN 80-247-0182-0
- HEALEY, J. M. *Leváci a jejich výchova*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-701-9.
- *Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence, čj. 14 453/2005-24*
- JANOTOVÁ, N. *Kapitoly o integraci sluchově postižených dětí*. 1. vyd. Praha : Septima, 1996. ISBN 80-85801-81-7.
- JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. 1. vyd. Praha : IPPP ČR, 2006. 131 s. ISBN 80-86856-19-4.
- KAPRÁLEK, K., BĚLECKÝ, Z. *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-887-2.
- KEBLOVÁ, A. *Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením*. 2. vyd. Praha : Septima, 1998. ISBN 80-7216-051-6.
- KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. 2. vyd. Praha : Portál, 2010. 455 s. ISBN 978-80-7367-828-9.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. 2. vyd. Praha : Portál, 2005. 256 s. ISBN 80-7367-014-3.
- KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-409-5.
- KRAHULCOVÁ, B. *Dyslalie*. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2003. ISBN 80-7041-413-8.
- LECHTA, V. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. 2. vyd. Praha : Portál, 2008. 191 s. ISBN 978-80-7367-433-5.
- MATĚJČEK, Z. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha : SPN, 1992. ISBN 80-04-25236-2.
- MATĚJČEK, Z. *Dyslexie – specifické poruchy čtení*. 3. vyd. Jinočany : H + H, 1995. ISBN 80-85787-27-X.
- MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
- MATĚJČEK, Z. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. 1. vyd. Praha : Psychiatrické centrum, 1997. ISBN 80-85121-89-1.
- MICHALOVÁ, Z. *Speciální pedagogika I. díl (terminologická vymezení)*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2006. 42 s. ISBN 80-7372-104-0.
- MICHALOVÁ, Z. *Speciální pedagogika II. díl – Úvod do speciálně pedagogických disciplín*. 1. vyd. 85 s. Liberec : TU v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-376-7
- MICHALOVÁ, Z. *Integrativní speciální pedagogika – pracovní verze*. Liberec : TU v Liberci, 2007.
- MICHALOVÁ, Z. *Sonda do problematiky specifických poruch chování*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Tobiaš, 2007. ISBN 978-80-7311-075-8.
- MICHALOVÁ, Z. *Vybrané kapitoly z problematiky specifických poruch učení*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2008. 128 s. ISBN 978-80-7372-318-7
- KREJČÍŘOVÁ, O. a kol. *Problematika zaměstnávání občanů se zdravotním postižením*. Praha : Rytmus, 2005. ISBN 80-903598-1-7.
- KUBOVÁ, L. *Alternativní komunikace, cesta ke vzdělávání těžce zdravotně postižených dětí*. Praha : Tech-market, 1996.
- KUBOVÁ, L. *Piktogramy – metodická příručka*. Praha : Tech-market, 1997.
- MERTIN, V. *Individuálně vzdělávací program*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-033-4.
- MONATOVÁ, L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno : Paido, 1996, 1998. ISBN 80-85931-60-5.
- MONATOVÁ, L. *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno : Paido, 2000. ISBN 80-85931-86-9.
- *Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení*. Sbor zástupců organizací zdravotně postižených ve spolupráci se sekretariátem Vládního výboru pro zdravotně postižené občany. Praha, 1993.
- *Národní plán pro vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením*. Usnesení vlády ČR č. 256 ze dne 14. 4. 1998. Praha: SZOZP.
- NAVRÁTIL, P. *Rómové v české společnosti*. 1. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.
- OPATŘILOVÁ, D. *Metody práce u jedinců s těžkým postižením a více vadami*. Brno : MU, 2005. ISBN 80-210-3819-5.
- PIKÁLEK, Š. *Výchovná a pracovnerehabilitační činnost u těžko mentálně postihnutých*. Bratislava : Sapientia, 2004. No ISBN
- PECHOVÁ, J. *Cvičení pro zdraví s balančními míči a dalšími pomůckami*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-448-6.
- PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na oftalmopedii. 1. díl*. 2. upr. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2005. ISBN 80-7372-001-9.
- PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly ze speciální pedagogiky se zaměřením na tyflopeditii. 2. díl*. 2. upr. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2005. ISBN 80-7372-004-3.
- PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z etopédie. Klasifikace a diagnostika poruch chování*. 2. upr. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2006. 71 s. ISBN 80-7372-087-6

- PEŠATOVÁ, I., TOMICKÁ, V. *Úvod do integrativní speciální pedagogiky*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2007. 115 s. ISBN 978-80-7372-268-5
- PIPEKOVÁ, J. *Terapie ve speciální pedagogické péči*. 2. vyd. Brno : Paido, 2001. ISBN 80-7315-010-7.
- PIPEKOVÁ, J. aj. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-85931-65-6.
- POKORNÁ, V. *Terapie, diagnostika a náprava specifických poruch učení*. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-151-7.
- PULDA, M. *Integrovaný žák se sluchovým postižením v základní škole*. 1. vyd. Brno : MU, 2000. ISBN 80-210-2481-X.
- PULDA, M. *Včasná sluchově-řečová výchova malých sluchově postižených dětí*. 2. vyd. Brno : MU, 2002. ISBN 80-210-2799-1.
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha : VÚP, 2004.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. Praha :
- VÚP, 2005. ISBN 80-87000-02-1.
- *Rehabilitační vzdělávací program pomocné školy*.
- RENOTIÉROVÁ, M., LUDÍKOVÁ, L. *Speciální pedagogika*. 4. vyd. Olomouc : UP Olomouc, 2006. ISBN 80-244-1475-9.
- ŘÍČAN, P. *S Rómy žít budeme - jde o to jak*. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-410-9.
- SMÉKAL, V. *Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit*. 1. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2003. ISBN 80-85947-82-X.
- *Standardní pravidla pro vyrovnání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením*. Praha : Sdružení zdravotně postižených v ČR, 1997.
- STRNADOVÁ, V. *Úvod do surdopedie*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-564-8.
- ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
- ŠOTOLOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. 3. vyd., v nakl. Karolinum 1. Praha : Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1524-0.
- THIERFELDEROVÁ, S., PRAXL, N. *Cvičíme s gymnastickým míčem*. 2. vyd. Praha : Ivo Železný, 2004 122 s. ISBN 80-237-3895-X.
- TOUFAROVÁ, H. *Skotačíme na bublinách (overbally pro děti)*. Brno : vlastním nákladem, 2003.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte předškolního věku*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2000. ISBN 80-7083-369-6.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-488-8.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémových dětí a mládeže*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2000. ISBN 80-7083-378-5.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. rozš. a přeprac. vyd. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do vývojové psychopatologie I*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-593-1.
- VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do vývojové psychopatologie IV. Poruchy adaptace*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-766-7.
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. 2. vyd. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika: sborník k projektu "Škola pro všechny"*. Brno : Paido, 1998. ISBN 80-85931-51-6
- VÍTKOVÁ, M. *Podpora vzdělávání dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením*. Praha : IPPP ČR, 2001.
- ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. 11. vyd. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-514-1.
- ZVOLSKÝ, P. *Speciální psychiatrie*. 2. vyd. Praha : Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-666-X

Zákony, vyhlášky a další předpisy:

- *Vyhláška MŠMT ČR č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání*.
- *Vyhláška MŠMT ČR č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky*.
- *Vyhláška MŠMT ČR č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Ze dne 9. 2. 2005*
- *Vyhláška MŠMT ČR č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ze dne 9. 2. 2005*.
- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ze dne 24. 9. 2004*.

- *Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti.*
- *Zákon č. 108/2006 o sociálním zabezpečení.*
- *Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. Praha : MPSV ČR, 2002. ISBN 80-86552-45-4.*
- *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.*

Psychopedie

1. Výchova dítěte s mentálním postižením. Raná péče a možnosti intervence. Specifika edukace u dětí s mentálním postižením v předškolním věku.
2. Proces učení mentálně postiženým s ohledem na specifika poznávacích procesů. Druhy učení. Charakteristika vzdělávacích programů pro jednotlivé typy školských zařízení.
3. Specifičnost vyučovacích metod při vzdělávání žáků s mentální retardací. Aplikace didaktických zásad. Přehled jednotlivých metod nácviku čtení a psaní včetně jejich komparace. Tvorba individuálních plánů.
4. Alternativní vzdělávací programy. Alternativní přístupy k edukaci a péči o osoby s mentálním postižením u nás a v zahraničí. Sociální čtení. Alternativní a augmentativní komunikace. Problematika u osob s kombinovaným postižením.
5. Volný čas a zájmová činnost jedinců s mentálním postižením. Poradenství v profesní orientaci. Motivace jedince s MP ke spolupráci, individuální přístup.
6. Metody a formy práce s dospělým člověkem s mentálním postižením. Strukturované učení. Sociální učení. Vzdělávání dospělých lidí s mentálním postižením, zásady komunikace.
7. Zapojení jedinců s mentálním postižením do spolurozhodování. Realizace sebeobhajování v České republice.
8. Partnerství a sexualita u lidí s mentálním postižením. Prevence sexuálního zneužívání. Manželství a rodičovství u osob s mentálním postižením.
9. Problematika zaměstnávání lidí s mentálním postižením. Legislativní rámec – zákon o zaměstnanosti, zákoník práce. Podporované zaměstnávání ve vztahu k dalším možnostem pracovního uplatnění.
10. Trénink dovedností potřebných k získání a udržení vhodného pracovního místa. Podpora poskytování zaměstnavateli a rodině. Tranzitní program v zahraničí a u nás. Možnosti uplatnění tranzitního programu v dalších oblastech života člověka s mentálním postižením.
11. Naplňování potřeb a specifické služby pro osoby s mentálním postižením v období stáří.
12. Diagnostika v psychopedii. Interdisciplinární komplexní přístup a týmová spolupráce. Zásady diagnostické práce. Diferenciální diagnostika.
13. Klinické metody. Standardizované metody. Testové metody. Vývojové škály. Vyšetření adaptivních dovedností
14. Diagnostika specifických funkcí. Využití hry jako diagnostické situace. Specifika diagnostikování u klientů s mentálním postižením.
15. Charakteristika pervazivních vývojových poruch. Vymezení jednotlivých poruch autistického spektra.
16. Dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, jiná desintegrační porucha v dětství, hyperaktivní porucha s mentální retardací a stereotypií, pervazivní vývojové poruchy nespecifikované – etiologie, formy, diagnostika, edukace.
17. Aspergerův syndrom. Etiologie, diagnostika, specifické edukační problémy s ním spojené. Úloha speciálního pedagoga při práci s těmito jedinci.
18. Specifika vzdělávání dětí s poruchami autistického spektra. TEACCH program.
19. Alternativní formy komunikace u jedinců s diagnózou autismus.
20. Sociální dovednosti u jedinců s PAS – možnosti intervence a terapie. Sociální dovednosti – jedna z komponent emoční inteligence. Rozvoj sociálních dovedností učitele jedinců s PAS.
21. Využití alternativní komunikace u dospělých a seniorů. Piktogramy, Bliss, Makaton, Lormova abeceda, komunikační kniha aj. Alternativní komunikace prostřednictvím metody VOKS u osob s poruchou autistického spektra.

22. Rozdílnost ve využití alternativní a augmentativní komunikace u dětí a dospělých. Alternativní komunikace jako významný prvek socializace. PC s hlasovým výstupem a bez hlasového výstupu u kombinovaných postižení, u sluchově postižených, zrakově postižených, tělesně postižených, nemluvících.
23. Poradenství pro osoby se zdravotním postižením, speciálně-pedagogické poradenství.
24. Poradenství pro osoby marginalizované, sociálně znevýhodněné, ohrožené sociálním vyloučením. Soudobé trendy v poradenství.

Literatura

- JANKOVSKÝ, J. *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. 2. vyd. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-730-5.
- KERR, S. *Dítě se speciálními potřebami*. 1. vyd. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-147-9.
- KUBOVÁ, L. *Alternativní komunikace, cesta ke vzdělávání těžce zdravotně postižených dětí*. Praha : Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-1-3.
- KVAPILÍK, J., ČERNÁ, M. *Zdravý způsob života mentálně postižených*. 1. vyd. Praha : Avicenum, 1990. ISBN 80-201-0019-9.
- LANGER, S. *Mentální retardace*. 3. přeprac. vyd. Hradec Králové : Kotva, 1996. ISBN 80-900254-8-X.
- MATĚJČEK, Z. *Rodičům mentálně postižených dětí*. 1. vyd. Jinočany : H + H, 1992. ISBN 80-85467-52-6.
- NESNÍDALOVÁ, R. *Extrémní osamělost*. 2. vyd. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-024-3.
- PUESCHEL, S. M. *Downův syndrom pro lepší budoucnost*. Praha : Tech-Market, 1997.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. Praha : VÚP, 2005. ISBN 80-87000-02-1.
- *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální*. Praha : VÚP, 2008. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/zakladni-vzdelavani-pro-zaky-se-specialnimi-vzdelavacimi-potreby>
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2004. Dostupné z: <http://www.vuppraha.cz/ramcove-vzdelavaci-programy/predskolni-vzdelavani>
- *Rehabilitační vzdělávací program pomocné školy*.
- SCHOPLER, E., MESIBOV, G. B. *Autistické chování*. 1. vyd. Praha : Portál, 1997. ISBN 80-7178-133-9.
- ŠÍŠKA, J. *Mimořádná dospělost*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0992-4.
- ŠVARCOVÁ, I. *Mentální retardace*. 3. vyd. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7178-821-X.
- ŠVARCOVÁ, I., VÍTKOVÁ, M. *Podpora vzdělávání dětí a žáků s těžkým a zdravotním postižením. III. Právo na vzdělávání. Kutikulární aspekty podpory*. Praha : IPPP ČR, 2001. No ISBN
- ŠVINGALOVÁ, D. *Úvod do teorie a praxe psychopedie*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-042-6.
- ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Úvod do speciálně pedagogické a sociální problematiky*. Liberec : TU v Liberci, 2005.
- VÁGNEROVÁ, M. *Komplexní problematika školního neprospěchu*. 2. vyd. Liberec : TU v Liberci, 1996. ISBN 80-7083-174-X.
- VÁGNEROVÁ, M. *Úvod do vývojové psychopatologie III*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-669-5.
- VALENTA, M., MÜLLER, O. *Psychopedie*. 2. vyd. Praha : Parta, 2004. ISBN 80-7320-063-5.
- VANČOVÁ, A. *Edukácia viacnásobne postihnutých*. Bratislava : Sapientia, 2001. ISBN 80-967180-7-X.
- *Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ze dne 9. 2. 2005*.
- *Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných ze dne 9. 2. 2005*.
- *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění*.
- *Zákon č. 435/2004 Sb. o zaměstnanosti v platném znění*.
- *Zákon č. 100/1998 o sociálním zabezpečení v platném znění*.
- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ze dne 24. 9. 2004 v platném znění*.
- *Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. Průvodce poskytovatele*. vyd. 1. Praha: MPSV, 2002. ISBN 80-86552-45-4.

Etopedie

1. Pojetí etopedie jako oboru speciální pedagogiky, základní východiska a vývoj v rámci speciální pedagogiky, postavení v soustavě věd, základní terminologie.
2. Historický vývoj v kontextu vzniku samostatného oboru v rámci speciální pedagogiky, historický vývoj přístupů k jedincům s poruchami chování u nás a ve světě. Změny v etopedii na přelomu 21. století ve vztahu k edukaci.
3. Morální vývoj jedince (Piaget, Kohlberg). Disharmonický vývoj osobnosti. Norma, normalita, morální, sociální a právní normy. Trestní odpovědnost.
4. Klasifikace poruch chování. Cílová edukační skupina. Dítě v riziku poruchy chování. Dítě s problémem v chování. Dítě s poruchou chování.
5. Diagnostika poruch chování (medicínská – 10. revize MKN, DSM-IV, psychologická, sociologická, speciálně pedagogická). Interdisciplinární přístup. Nástin teorií vzniku poruch chování – historizující, současné. Rizikové faktory vzniku poruch chování.
6. Tendence a aktuální trendy v etopedii u žáků v riziku ve školách hlavního vzdělávacího proudu. Inkluzivní edukace žáků s poruchami chování. Systémový přístup k řešení edukace žáků s poruchami chování. Edukace žáků s poruchami chování ve speciálních školských zařízeních.
7. Legislativní normy upravující problematiku edukace, péče v etopedických zařízeních. Sociálně-právní ochrana dětí. Právní úprava sociálně-patologických jevů a rizikového chování ve školách a školských zařízeních.
8. Specifika edukace jedinců s poruchami chování – principy, cíle, úkoly, speciálně pedagogický proces, aplikace speciálně pedagogických metod.
9. Specifika edukace jedinců s poruchami pozornosti a hyperaktivitou. Definice, příčiny, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence ADD, ADHD.
10. Specifika edukace jedinců s poruchou řízeného chování. Definice, příčiny, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (neposlušnost, opoziční chování).
11. Specifika edukace jedinců s poruchou chování spojenou s agresí. Definice, příčiny, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (agrese, šikana). Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních.
12. Specifika edukace jedinců s poruchou chování spojenou s konfliktem. Definice, příčiny, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (lež, záškoláctví, krádeže).
13. Specifika edukace jedinců s emoční poruchou. Definice, příčiny, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (úzkostné poruchy, konverzní porucha, deprese, suicidální chování).
14. Možnosti zvládání náročných výchovných situací v procesu edukace. Postavení učitele. Vedení třídního kolektivu. Prevence kázeňských problémů – škola, třída, pravidla, hodnocení, vztahy, efektivita výuky.
15. Specifika edukace dle věkových zvláštností jedinců s poruchami chování. Emoční a sociální vývoj. Sociální učení. Sociální dovednosti a emoční inteligence. Techniky modifikace chování. Užívání odměn a trestů. Vrstevnická skupina a sociální vztahy. Problémy se skupinovým chováním.
16. Rodina v procesu edukace jedinců s poruchami chování. Základní psychické potřeby člověka (Matějček, Maslow). Psychická deprivace a subdeprivace – její reparabilita. Osoby ohrožené prostředím. Dysfunkční rodina. Problematika náhradní rodinné péče. Spolupráce rodiny a školy.
17. Systém a organizace poradenství ve vztahu k edukaci jedinců s poruchami chování. Poradenská diagnostika intervence. Školní poradenské pracoviště.
18. Problematika ústavní a ochranné výchovy – proces zařazování dětí a mladistvých do zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, resocializační přístupy. Preventivně výchovná péče.

19. Závislostní chování. Definice, terminologie, sociokulturní kontext. Specifika u dětí do 15 let. Patologické hráčství. Primární, sekundární a terciální prevence v etopedii. Možnosti realizace preventivních aktivit v rámci edukace.
20. Etopedické aspekty kriminality a delikvence. Dětská kriminalita. Kriminalita mladistvých. Kriminalita dospělých.
21. Kriminální osobnost pachatele a její vývoj, pojem viktimologie, viktimnost, viktimizace chování obětí. Typologie obětí, pomoc obětem trestných činů, význam viktimologie pro prevenci. Postraumatická stresová porucha.
22. Koncepce penologie a vztah k jiným oborům. Účel trestu v historických souvislostech. Druhy a charakteristika trestů. Předmět resocializace v trestech odnětí svobody. Programy zacházení s odsouzenými a jejich charakteristika. Organizace českého vězeňství.
23. Domácí násilí – definice pojmu, základní formy a jejich charakteristika. Specifika ohrožené osoby. Interdisciplinární přístup. Stalking – definice, historie pronásledování. Motivační vzorce jednání agresora, srovnání přístupů řešení u nás a v zahraničí.
24. Možnosti uplatnění expresivní terapie v rámci edukace jedinců s poruchami chování. Psychoterapeutické přístupy. Základní terapeutické směry. Expresivní terapie (arteterapie, muzikoterapie, dramaterapie, taneční a pohybová terapie, biblioterapie).

Literatura

- ATKINSON, R., L. *Psychologie*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 751 s., ISBN 80-7178-640-3
- BENDL, S. *Strašidlo nekázně*. Praha : TH, 1998. ISBN 80-86065-13-8
- BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha : Slon, 1995. ISBN 80-85850-11-7
- BURYÁNEK, J. (ed.) *Interkulturní vzdělávání I. Příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha : LN, 2002.
- BURYÁNEK, J. (ed.) *Interkulturní vzdělávání II. Doplněk k publikaci Příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha : LN, 2005.
- ELLIOTT, J., PLACE, M. *Dítě v nesnázích*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Grada, 2002. ISBN 80-247-0182-0
- HORT, V. a kol. *Dětská a adolescentní psychiatrie*. 2. vyd. Praha : Portál, 2008. 492 s. ISBN 978-80-7367-404-5
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. 2. vyd. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-014-3
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. 3. vyd. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-568-4
- LAZAROVÁ, B. *První pomoc při řešení výchovných problémů*. Praha : Agentura Strom, 1998. ISBN 80-86106-00-4
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha : Slon, 2003. ISBN 80-86429-19-9
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 340 s., ISBN 80-7178-771-X.
- *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č.j.28 275/2000-22. Věstník MŠMT č.1/2001*
- NERAD, J. M., NERADOVÁ, L. *Drogy a mýty*. Olomouc : Votobia, 1998. ISBN 80-7198-309-8
- NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-267-6
- NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. Ostrava : Krtilová; Praha : Národní centrum podpory zdraví, 1994.
- NEŠPOR, K. *Jak překonat problém s hazardní hrou*. Praha : Sportpropag, 1994.
- NEŠPOR, K. *Jak zůstat fit a předjít závislostem*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-299-8.
- NEŠPOR, K. *Kouření, pití a drogy*. 1. vyd. Praha : Portál, 1994. ISBN 80-7178-023-5.
- NEŠPOR, K. *Prevence problémů působených návykovými látkami na školách*. Praha : Besip, 1995.
- NEŠPOR, K. *Vaše děti a návykové látky*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-515-6.
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*. 4. rozš. vyd. Praha : Besip, 1997. 128 s.
- NĚMEC - BODLÁKOVÁ. *Prevence zneužívání návykových látek*. Praha: Poly, 1996.
- OAKLANDER, V. *Třinácté komnaty dětské duše*. Dobříš : Drvoštěp, 2003. ISBN 80-903306-0-6
- ONDRÁČEK, P. *Františku, přestaň konečně zlobit, nebo...* Praha : ISV, 2003. 70 s. ISBN 80-86642-18-6
- PEŠATOVÁ, I. *Vybrané kapitoly z etopedie. Klasifikace a diagnostika poruch chování*. 2. upr. vyd. Liberec: TU v Liberci, 2006. 71 s. ISBN 80-7372-087-6
- PORTMANNOVÁ, R. *Jak zacházet s agresivitou*. Praha : Portál, 1996. ISBN 80-7174-094-4
- PÖTHE, P. *Dítě v ohrožení*. 2. rozš. vyd. Praha : G plus G, 1999. ISBN 80-86103-21-8
- PRESL, J. *Drogová závislost*. 2. rozš. vyd. Praha : Maxdorf, 1995. ISBN 80-85800-25-X
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. Praha : Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2

- RHODES, T. *Terénní práce s uživateli drog – zásady a praxe*. Blansko : Podané ruce, 1999. ISBN 80-85834-71-5
- ŘEZNÍČEK, I. *Metody sociální práce*. Praha : Slon, 2000. ISBN 80-85850-00-1
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. přeprac. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5
- ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha : Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9
- SOCHŮREK, J. *Nástin vybraných problémů forenzní psychologie II*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2002. ISBN 80-7083-680-6.
- SOCHŮREK, J. *Nástin vybraných problémů viktimologie*. 1. vyd. Liberec : TU v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-745-4.
- SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I. díl. Úvod do sociální patologie, sociálně patologické skupiny*. Liberec : TU v Liberci, 2001. 81 s. ISBN 80-7083-494-3
- SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II. díl. Sociálně patologické jevy*. Liberec : TU v Liberci, 2001. 47 s. ISBN 80-7083-495
- STŘELEČ, S. *Studie z teorie a metodiky výchovy II*. 1. vyd. Brno : MU, 2005. ISBN 80-210-3687-7
- ŠÍŠKOVÁ, T. a kol. *Menšiny a migranti v ČR*. 1. vyd. Praha. Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9
- VÁGNEROVÁ, M. *Poruchy adaptace*. 2. vyd. Liberec : TU v Liberci, 1996. 73 s. ISBN 80-7083-177-4.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-488-8
- WEBSTER- DOYLE, T. *Proč mě pořád někdo šikanuje?* Praha : Pragma, 2002. ISBN 80-7205-804-5.
- *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ze dne 24. 9. 2004.*
- *Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.*